

Nro. 5.

A' FELS. R. CSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Pénteken Juliusnak 16-ik napján
1802 ik esztendőben.*

B é t s.

Az ide való Siket = Némak' Institutuma nagy érdemü Directorját *May Jósef* urat, azon meg be-
tsülhetetlen munkásságára nézve, mellyel mind
ezen Institutumnak helyes fenn tartásában, mind
nevezetessen a' Váczi Siket - Némák Institutumá-
nak fenn állításában, 's organisatiojában muta-
tott, Felséges Urunk a' nagy arany érdem pén-
zel méltóztatott meg tisztelni. Ő Cs. Kir. Felsé-
ge különös kegyelmességének ezen tzigerét, az
Alsó = Auszriai Kormányizéknek Vice - Prezidense
Gróf *Kueffstein Ferdinand* ö Nagysága, e' folyó
Juliusnak 10-ik napján, azon Kormányizéknek
palotájában és gyűlésében, az ide való, és a'

már ki nevezett Véczi Siket - Némák Institutuma Tanítóinak, 's több ide való siket néma tanítványoknak, sőt egyebeknek is, a' kik ezen solennitásra felgyülekeztek, jelenlétekben, egy ugyan Ő Felsőge által ajándékozott arany lánczón, a' nevezett Director Urnak, válogatott szókból állott orációval nyakába függesztette, melly Cs. Kir. kegyelmet a' meg tisztelt Director Úr is hasonló fontos orációval köszönt meg. Aldott legyen az a' férfiú, a' ki a' Siket Némák tanítását leg elsőben ki gondolta! Aldottak legyenek nehaj II József Császárnak és Királynak hamvai, a' ki az ide való Siket - Némák Institutumát fel állította, 's ez által a' szenvedő emberi nemzetnek ezen boldogtalan részét a' Statusnak hasznos tagjaivá tenni igyekezett!! Aldott legyen az a' nagy lelkű, 's felebaráti szeretettel bíró hazánkfia is, a' ki nem tulajdon hasznának kereséséből, hanem csupán a' szenvedő emberiséghez viseltető kegyes indulatjából, a' Magyar Siket - Némák Institutumának fel állítására leg elsőben alkalmatlágot szolgáltatott!!! — Végtére áldottak legyenek mind azok, a' kik Istentől vett javaikból, ezen igen szükséges és hasznos intézetnek fel építésére 's fenn tartására csak egy fillért is adakoznak!!!

Magyar Ország.

Posonból Julius 13-ik napján. Valamint a' commercialis dolgoknak elintézésekre, úgy a' Magyar Országai Portáknak helyes, és minden részre való hajlás nélkül, (a' mellyre esküvéssel is köteleztettek) rendbéli leendő szedésekre ki rendelt deputatiók, a' reájok bizott dolgot szorgalmasan folytatták, 's minden nap ülést tartónak. Azonközben kerületbéli gyűlések is tartatnak e' két igen fontos tárgyra nézve.

A' múlt Pénteken, úgymint Julius 9-ik nap-

Ján Nápolyi Királyné Ő Felsége, egy kir. herczeg fiával, és három kir. herczeg leányaival együtt, maga jelenlétével, a' mi városunkatt ismét meg tisztelte. A' következő napnak estéjén, azon fényes bálban, a' melyet Nádor Lipány Ő Kir. Herczeglége, az Ország Házának két szépen fel ékesített, és új bútorokkal meg rakott szalájában adott, mind Nápolyi Királyné Ő Felsége, mind Ő Csász. és Királyi Felségek meg jelentek, és vigan is mulatták magokat.

Azon napon, ugymint Julius 9 ikén, dél után, valamint Ő Csász. Kir. Felségek, úgy a' Fels. Nápolyi Királyné is kedves fiával s herczeg kis asszonyaival együtt, és Ő Cs. Kir. Fellegének testvér öttse *Ferdinánd* nagy és Fő herczeg, nagy méltóságú *Graf Batthyani Tódor* Ő Excellentiájának azon flottilláját, melyet itt Bécsben nagy költséggel építtetett, 's a' Dunán Polonba le vitetett, magok Felleges jelenlétekkel meg tisztelni méltóztattak. Mindnyájokat ilendő tisztelettel fogadta, és frisselő italokkal is meg vendéglette a' flottillának az Úra Ő Excellentiája. Minnekutánna annak alkalmányát, annak ritkaságait, az abban lévő obicura kamarát, és harmonika muzlikás mesterléges művet meg nézték 's meg vizgálták volna a' Fels. vendégek, magok tellyes meg elégedéseknek ki jelentésé mellett, egy óra múlva onnan viss a mentek.

Julius 10-ik napján, estéli 10 órakor, Posony városának magas úczájában, egy vintzelérnek a' házában, hirtelen tűz támadván, minekelötte az óltó eszközöket oda lehetett volna vinni, mind az, mind a' két szomszéd házak meg égtek, és ha az ott lévő katonaság, a' tűz óltásban tehetsége szerént nem forgolódott volna, bizonyosan több épületeket is hamuvá változtatott volna az irgalmatlan Vulcanus. Az óltó katonaság számára egy oda való jó gondolkozású polgár 40; azoknak pedig a' kik óltó eszközeikkel, a'

tűz oltására leg elsőben meg jelentek 10 forintokat adott.

Német Ország.

A' *Lünevillei* békeállásban meg határozottatott, és az *Ammiensiben* is jóvá hagyatott Német Országi *Saecularisatio* és *Compensatio* dolgáról, a' közönléges újítóg levelek sokféleképen izóllottak, de még is egyik sem határozta azt meg vólta képen. — A' *Strasburgi* újítóg levelek ekként adják azt elő: 1) A' ki pótolás planumának végre hajtását a' *Berlini Kir. udvar* kezdi el, és ez a' *Hildesheimi*, *Páderborni*, *Osnabrücki* püspökségeket, és a' *Münsteri* püspökségnek egy részét, *Erfurtot*, *Nordhausent* s. a. t. fogja maga részére el foglalni. — 2) A' *Coloniai* és *Treviri* Érsekségek egészen meg szünnek. — 3) A' *Moguntziai* Érsekség és *Vál. Fejedelemség* meg marad, és *Aschaffenburgi* birtokából, és a' *Würtzburgi*, 's *Bambergi* Püspökségeknek *Ménus* vize jobb partján fekvő részeiből egy millio jövedelme lesz en elzrendőnként. — A' *Moguntziai* Érsekségnek mostani *Coadjutorja*, a' tudós *Dahlberg*, *Antal* *Aultriai* fő herczeg kedveért, minden azon Érsekséghez való jussairól le fog mondani. — 4) A' *Teutonicus*, avagy Német vitézi Rend meg hagyattatik. — 5) A' *Ménus* jobb partján fekvő vólt *Moguntziai* tartományok, *Höchst*ől fogva *Frankfurtig* aláfelé *Oberlahnsteinig*, a' *Nassau* 's *Ufingeni* herczegnek adatnak. — 6) A' *Nassau* 's *Orániai* Ház (a' vólt *Hollandiai* helytartó *Fejedelem*) a' *Fuldai* és *Freifingeni* Püspökségeket, néhány *Baváriai*, és *Felső Svéviai* birtokokkal egyetemben nyeri el. — 7) A' *Hessen* *Darmstadt* *Landgrófnak* a' *Westfáliai* herczeglegnek egy részre az eddig *Moguntziához*, és *Palatinatusi* *Vál. Fejedelem* éghez tartozott *Bergstrazsi*, vagy *Strada Montani* birtokok, nevezetellen a' *Hep-*

penheimi, Bensheimi, 's Fürthi uradalmak fognak adatni. — 8.) Hamburg, Bréma, Lübeck, Frankfurt, Nürnberg és Augsburg Imperialis szabad városok, előbbi szabadtságek és alkotmányok mellett meg maradnak, a' többi Imperialis városok pedig a' pótolás mállzájához tétetnek. — 9.) Ellvagen, Zwiefalten, Aalen, Gemüad, Hall, Rothweil, Weil, Reutlingen, Eßlingen, Heilbronn, a' Hall mellett lévő Comburgi Apatuság, és Giengen városa a' Würtembergi herczegséghez fognak ragasztódni. — 10.) A' Bádeni Marchionak birtokai, a' Spejeri és Straszburgi Püspökségeknek Rénuson innen lévő részeivel Offenburg és Gengenbach Imperialis szabad városokkal, a' Palatinatusi Vál. Fejedelemségnek Rénuson innen, és Neckár folyóvize mellett lévő uradalmaival, következésképen a' Dilsbergi, Heidelbergi, Bretteni, Mollenbachi, Borbergi, Umstadt, 's több szomszéd Prefecturákkal fognak meg öregbitetni. A' Marchio Carlsruhéból Manheimba teszi residentiáját által. A' Palatinatusi Vál. Fejedelemségnek Rénus és Neckár mellett lévő hátra lévő része a' Bádeni Marchio és Würtembergi herczeg közt osztattatik fel, hanem mellyiknek mellyik rész fog jutni, még meg nints határozva egészen. — 11.) A' Baváriai Vál. Fejedelemnek, az Inn, vagy Oenus folyóviz mellett eddig birt tartományai meg maradnak, de ezeken kívül, a' Würzburgi, Bambergi, 's Eichstadti Püspökségeknek Ménus vize bal partyán fekvő részei, a' Monguntzai Vál. Fejedelemséghez tartozott Krantheimi Prefectura, a' Neidenau Kellnerey, az az, kúsin Prefectura, nem különben Künzelsau mező város, 's kétség kívül, Ulma és Regensburg is ahoz ragasztódnak. — 14.) Wetzlar városa, az ott lévő *Kammer-Gericht*, az az, Német Birodalombéli fő Törvénytörvényekre (nem pedig Kintstár, a' mint némellyek írják) nézve előbbi alkotmányában meg hagyódik. — 15.) Miné-

mű ki pótolásokat fog ezeken kívül Bavária nyer-
ni, az a' Bergei, avagy Montiumi herczegfé-
nek által engedésétől függ. — 16.) A' Leiningi
herczegnek Ammersbach városa, Préfecturája, 's
klastroma, továbbá Miltenburg, Obernburg, Stock-
stadt, Seligenstadt, Steinheim, következésképen,
a' Monguntzai Vál. Fejedelemségnek a' Rénus
bal partyán a' Darmstadti és Hanau határokig
nyuló uradalmi adatnak. — 17.) A' Würtem-
bergi herczeg, a' Hessen Casseli Landgróf, és a'
Bádeni Marchio Német Országí Választó Fejede-
lemségre emeltetni fognak. — 18.) A' Toskánai
Nagy Herczeg a' Saltzburgi Ersek tágas birodal-
mai, a' Passau Püspökséget, néhány azon kör-
nyékben lévő papi uradalmakkal együtt nyeri el.
— 19.) A' mint írják, az is meg van határozva,
hogy a' Papi Fejedelmek udvari tselédjeik, és
tíftviselőik, mostani hivataljaikban, új uraik a-
lattis meg hagyattassanak, minden papi Institutu-
mox ugymint, Abbátiák, Præpofttságok, Cano-
nicátusok 's a t. azon a' labon maradjanak,
mellyen eddig állottak, úgvmindazáltal hogy a'
meghólt urak helyett senki többé ne válasszassék,
eddig való jövedelmeiket ezután is meg tartssák.
— A' Stralsburgi közönséges újság levél azt jegy-
zi meg, hogy a' Párisban lévő Orosz Császári kö-
vet Gróf *Markoff* ezen Kipótolás dolgában nagy
eszköz vólt; e enben a' Császári Királyi ott
lévő követ Gr. Kobenzel Filep semmi részt nem
vett volna abban.

Erről a' Kipótolás dolgáról egy 8-ik Juliusi
Stuttgardi le vélből illyetén meg jegyzéft olva-
sunk. A' Párisi hozzánk jött magános levelek
ezeket beszélik. Azok a' Német Országí hírek,
a' mellyek a' Kipótolás dolgának végbe lett me-
neteléről, Német Országban repdesnek, helyes
fundamentomon épütek. Mihe lyt az itt ezen
targyról szerzett egyelléget a' Berlini Királyi,
és Pétersburgi Császári udvarok helybe hagyssák,

és a' helybe hagyatandó Aktak itten fel tserél-
tetnek, leg ottan az a' Frantzia Agens is útnak
fog indulni, a' ki ezen dolognak tökéletellégre
leendő vitele végett a' Regenspurgi Országos
Diétához rendeltetett. Mingyárt azután azok
a' hatalmasabb Német Orzági fejedelmek is, a'
kiknek elegendő fegyveres népek vagyon, a' né-
kik rendelt birtokokat el foglallyák s. a. t.

Monachiumból Jun. 26 ik napján. Azoknak
a' katonai seregeknek, a' mellyek a' Baváriai Vál.
Fejedelemnek rendelt Svéviai, Baváriai, és Fran-
kóniai kerületekben lévő tartományoknak, 's ura-
dalmaknak el foglalásokra, 's őrizetekre kiren-
deltettek, mars útjok, és azon új tartománybéli
lakosokhoz intézett hirdetmények, már készen
vagyunk.

Frantzia Respublika.

A' Szárdiniai új Király *Victor Emmanuel*,
maga királyi székbe lett ülését, Párisba küldött
kurirja által, a' Frantzia Kormányzéknek tudtá-
ra adatia. — Florentziából a' Fő Konzul arról
tudósítatott, hogy a' Hettruriai Király szüntelen
betegeskedik, és hogy ezen környülállás inditot-
ta őtet arra, hogy a' királynét maga Corregen-
séve tegye. — Párisban közönségesen az a' hir
szárnyal, hogy a' mostan uralkodó Bádeni Mar-
chio *Károly Fridrik*, az uralkodó Orosz Császár-
nének nagy atya, Német Orzági Választó Fe-
jedelemségre fogna emeltetni. Hasonló hir van
az Orániai herczegről. Ezen Fejedelmi ház ká-
rának ki potolása végett különös meg egyezés
ment Fr. Generál Bournonville, az Orániai örö-
kös herczeg, és Marquis Lucchesini közt Párisba
végbe, melly, a' mint beszélik rövid idő múlva
közönségeslé fog az tétetödni, a' melly alkalmatos-
fággal, minden Hollandiához való jussairól lemond
az Orániai herczegi ház. Párisban arról is be-

Szélgetnek, hogy a' Frantzia Respublikának constitutiója az Olasz- és Liguriai Respublikáknak alkotmányához fog alkalmaztatni, és a' szerent két Kamarára, avagy Parlamentumra osztattani, melly szerent a' megtartó Tanátsból *Felső*, a' Tribunatus és törvénytévő Tanátsból pedig *Alsó Parlamentum* lesz.

A' Párisi közönséges Zsurnálok következő nemes szívtől származott tselekedetről tesznek emlékezetet. Egy *Arrás* vagy *Atrebatbéli* kereskedő *St. Remy - Carotte*, 1794 ik elszendőben, egy Brand nevű emigrált Grófnak a' házát megvette, mellynek egy részét újonnan akarván építtetni, tallér pénzben 80000 livert talált a' földbe elásva. Értesére esvén ezen kereskedőnek az, hogy ez a' szerentsétlen Grófi familia, nem régiben Frantzia Országba vissza tért volna, azt azon summával és vólt házával együtt meg ajándékozta. — Frantzia Országban sok helyen sok pénzt hagynak testamentumban a' templomokra, iskolákra, árvák házára, ispotályokra, 's több e' féle hasznos institutumokra.

Brüsszelből, Jun. 29 - dikén. A' Fr. Kormányzó lék, azon vízi tsatornának készítésére, a' melly városunktól *Charleroy* városáig vonattatik, 15000 önkényen való katonákat fog alkalmaztatni, a' kiknek azon hasznos munkának végbeviteléig, rendkívül való jó fizetések lesznek. — Ezen canalisnak építéséből nagy hasznot vár a' Kormányzó lék magának. Azomban találhatnak olly emberek is a' kik az erre a' munkára, és a' Rénus mellett építendő váraknak készítésére küldött katonaságnak öszve gyűllését bábra magyarázzák.

Straszbürgből, Julius 3 - ikán. Egy nap se múlik el, a' mellyen két három kurir városunkon által ne utazna. Ebből nyilván láthatni, hogy a' ki pótolás dolgában még most is foglalatoskodjanak az Európai Kabinetumok. A' belső dolgok.

ra ügyelő Francia minifter, polgár *Talleyrand*, a' melly azon planumon ekkorig szorgalmatosan dolgozott, az első Conzullal tsak nem minden nap conferentiát tartogat.

A' Francia policia minifter, polgár *Fouche*, egy igen gyökeres circularis levelet küldött a' Francia Republikai Préfectusokhoz, avagy tartománybéli helytartókhöz, a' mellyben arra ösztönözi őket, hogy a' különböző vallású lakosok közt való szép hármóniát, 's felebaráti szeretetet a' lehetőleg fenn tartani igyekezzenek. „Az isteni tiszteletnek organizatiója, úgymond, épen az az Anyaszentegyházban, a' mi Brumairnak 18-ik napja (Novembernek 8-ika) a' Statusban, a' melylyen tudniillik *Bonaparte* a' Republika kórmáshozát el kezdette. — Egy résznek sints a' másikon hatalma, hanem mindenik egyenlő, és össze van a' Republika és Anyaszentegyház lelkével egymással kötötve. A' mit a' Kórmányszék Brumairnak 18-ikától fogva szerentsésen egymáshoz közel vitt, azt a' vallásnak végképen kell egyesíteni. — Mindenütt tökéletes szabadsága legyen a' lelki esméretnek. — Nints a' nemzet nagyobb részének arra jussa, hogy a' vallás dolgában, a' nemzet kisebb részének törvényt szabhasson. A' lelki esméreten való uralkodás nints semmi féle teremtésnek hatalmában. „

A' Londoni hires nevezetes ég vizsgáló *Herschel* úr, a' Párisi Observatorium tudós Directorának, polgár *Mechainnak* következő foglalató levelet küldött Majus 22-ikén. „A' két ujonnan fel talált plánétakról tett jegyzéseimet, Kiigyelmeddel is kívánom közleni. E' folyó hónapnak 6-ik és 13-ik napjain, olvastam el az ide való Kir. tudós Akademiának gyűlésében azon jegyzésemet, mellyet e' két csillagzat diameterjének mértékéről irtam. A' mint Aprilis 22-ik napján láttam én ezeket a' földről, a' Ceresnek 162, a' Pallásnak, mint egy 70 Anglus

mértföld a' diameterjek. Az én eddig való tapasztalásaim szerént, én ezeket az égi testeket a' planeták közzé tellyességgel nem számlálhatom, mind azért, mivel igen kistinyek, mind pedig azért, mivel a' Zodiakuson kívül vagynak; és mivel cometaknak, az az bújdosó tfillagoknak sem lehet azokat tartani: tehát úgy kell tekinteni, mint a' planeták és cometák közt való közép rendű, mind eddig esméretlen, és új nevezetet érdemlő égi testeket. És mivel azokkal az apró tfillagokkal sem lehet öszve hasonlítani, a' melyeket a' leg jobb telescopiummal is alig lehet látni; én részemről Asteroídeseknek nevezem, 's következőképen definiálom azokat: *Az Asteroídesek olly apró égi testek, a' mellyek, a' nap körül több vagy kevesebb excentrica fogyatkozásban járnak, és a' mellyeknek vagy előre való, vagy hátráló a' mozgások. A kerületjek nagy, domborúságok pedig kitsin lehet és nem is, következőképen, három rendbéli égi testeink vagynak, úgymint, a' planeták, Asteroídesek és Cometák.*

Azok az Olasz Országi ritkaságok, a' mellyeket a' Frantzia Commissariusok Rómában rész szerént ajandékban, rész szerént pénzen vettek, de a' mellyeket Páris felé való utjokban a' Nápolyi katonák el vevén, Nápolyba vittek, 's azóltá ott tartottak; most a' Nápolyi Kir. udvarral kötött békeség szerént a' Frantziáknak vissza adatván, hajókra rakattak, és a' Marsiliai kikötő helybé vitettek.

Török Birodalom.

Konstántinópolyból, Május' 29 = dikén. Csak nem minden Török Országi tartományokban erőt vett a' nép közt való békételesség és pártosság, el annyira, hogy az egész roppant Török Birodalom maga fel oszlásához közel lenni láttatik. Melly nagy külömbfég légyen ennek jelenvaló

hanyatló és előbbi virágzott állapotja közt, akárki is könnyen meg itélheti, de a' következő környülállások is elegendőképen bizonyítják. —

Az Egyiptomi pártos Beyok mind jobban jobban öregbítik hadi seregeiket, és a' Fényes Portának új alkotmányát, 's rendelkezéseit semmibe hagyják, fel forgattyák. A' nagy Vezért gyomrok-ból úralják, és azon iparkodnak, hogy meg bukathassák, sőt a' mint a' Kossiantzinápolyi újabb hírek hirdetik, ötet nagyon megvették. A' még Egyiptomban lévő Anglusok sem egy, sem más részre nem hajlanak, és noha a' nagy Vezértől meg kérettek legyen is, de még sem mennek nekik segítségére.

Hasonló szomorú hírt vett a' Diván *Giorgi Osman* pártos Basáról. Ő is a' maga partos hadi népet nagyon meg szaporította, és nagy félelembé ejtette Drinápoly környékét. — Azoknak a' vidékeknek férfi lakosai, a' hol ő megfordul, az ő zászlója alatt katonáskodni kényszerítetnek, másként nemcsak vagyonjaiktól, hanem éltektől is meg fosztatnak. — Senki a' közönséges utakon bátran nem utazhat, a' Karavának, az az kereskedő társaságok is, ha magokra szemellen nem vigyáznak, minden portékáikat el vesztik — Ez a' rebellis Basa, a' mint írják Belgrádból, *Paswan Oglu Widdini* híres Basával egyet ért, és ennek Fényes Porta ellen való hadi foglalatosságait Drinápolynál ő fedezi, 's ő egyik elközlője, hogy az ő pártos társa Havasalföldére bé ütött.

Ezen szomorú 's veszedelmes következésű környülállások miatt, naponként hosszasan tanátskozik a' Diván, és azon hányva veti el elméjét, miként háritkassa el a' Török Birodalmat utólsó romlással fenyegető történeteket. — Ugy hallatott, hogy nagy változás lenne a' ministeriumban, de mivel abban is sok titkos barátjai vannak a' nevezett pár-

tos Basáknak, senki se mérészi őket piszkálni. — Egy bizonyos Európai hatalmas udvar azt tanátslotta a' Divánnak, hogy más szomszéd Hatalmasságtól kérjen segítséget; kért is, de üres választ kapott.

Azonközben, a' mint a' tehetség engedi, a' Fényes Porta is készíti magát, és minden hadi népet, a' mellyet hirtelenébe öszve szedni lehetett, öszve gyűjtötte, és a' Kapután Basa vezérlésére bizta, a' kihez, minden vezérjei felett legnagyobb bizodalommal viseltetik. Ez a' Török vezér, 20000 válogatott, és fegyverben jól gyakorlott emberből álló seregével, a' múlt Majus 26-ik napján a' rebellis Basák ellen útnak indult. — A' meg öletett Belgrádi Bassának a' fia is számos hadi néppel marsirozik Belgrád felé, és az ott lévő Janisároknak, 's több lakosoknak világosan meg izente, hogy ha továbbá is nyakaskodnak, 's magokat önként fel nem adják, erőszakkal fog velek bánni, és ha rajtok diadalmat vezzen, még az anyyok méhében lévő kisdedeknek sem fog kedvezni. Ezen kemény fenyegetésre sem ügyelnek a' Belgrádiak.

A' Tehén Himlő bé óltásának szerentsés, és szerentsétlen folytatásáról.

Pestről, Julius 8-ik napján, 1802. Ide való Orvos Doctor Bene Ferencz úr, a' ki a' tehénhimlőnek béoltását itt régtől fogva el kezdette, 's mind ekkoráig szerentséssen is folytatta, és ezen meg betsülhetlen találmányt nem tsak itt, hanem az egész hazában, tehetsége szerént el terjesztette, most, hogy a' bé óltásnak menő hatalmát minden kétségen kívül valóvá tenné, a' múlt Majusnak 16-ik napján, itt városunkban, nyolcz gyermekekbe, a' kikbe már az el múlt ősszel a' tehén himlőt be óltotta, Magyar Ország Protomedicusának, és több orvos Professor Urak-

nak jelenlétekben, a' közönséges gyilkos himlőt is, egy érdemes Seborvos *Agoston* úr által be óltatta. Mind eddig sem himlő sem más egyéb betegség a' bé óltott gyermekeket nem követte. A' melyből elegendőképen ki tettik, hogy a' bé óltatott tehén himlő, mind nállunk, mind a' két Magyar hazában valóságos mentő himlő legyen. — Azon közönséges buzgóságról, a' mellyel Orvosaink ezen áldott találmányt ki terjeszteni igyekeznek, méltán lehet reményleni, hogy kevés esztendőök múlva, mind a' két Magyar Hazából ki irtódik az eddig egész Európában uralkodott gyilkos himlő.

Kun Szentmiklósról Junius 30 - ik napján, 1802. Nékem nagyobb gyönyörűségemre semmi sem szolgál, mint midőn a' tehén himlővel való bé óltásnak mind a' két Magyar Hazában való szerentsés folyamatját a' Magy. Kurirból olvashatom. Ezen indulattal viseltetvén, el nem halgathatom, hogy a' mi érdemes Seborvosunknak *Balogh Ferencz* úrnak, a' tehén himlő bé óltásban való szorgalmatosságát is közönségesné ne tételsem, a' ki egyéb orvosi curairól is, de főképpen a' tehén himlővel való bé óltásról sokak előtt eléggé esméretes, mellyet a' múlt Decembernek 4 = ik napjától fogva olly szerentséssen folytat, hogy azon 100 és egynéhány bé óltottak közül, a' kiknek neveiket magának fel is jegyzette, egyetlen egy sem kapott természetes himlőt, sőt azoknál, a' kik ezen által eshettek, 's életben meg maradhattak, sokkal frissebbek, 's egészségesebbek.

Pápáról Julius 7 = ik napján 1802., E' folyó hólnap 6 = ikán költ újság levelünknek 27 = ik, 's több következő lapjain, egy olly apologiát olvasunk, mellyben azoknak ellenvetéseik, a' kik a' tehén himlőnek hasznos voltát kétségbe hozzák, meg táfoltainak. Most ugyan onnan illy szomorú tudósítás küldetett hozzánk: „Itt, úgymond, hová

tovább mind jobban himlőznek és halnak a' gyermekek, úgy annyira, hogy azoknak a' száma a' kiket annak mérge a' föld alá temetett, már a' 300-at felül haladja. Ritka nap múlik el, a' mellyen 3, 's 4, néha pedig 9 és 10 is kicitetik a' temető kertbe. — Allig találhatik 20, 30 gyermek a' bé óltattak között is, a' kik a' közönséges gyilkos himlőbe ne estek volna, akarmibe esett légyen is a' hiba. —

Hogy a' természetes himlő ennyi kisdedeket meg öldököl, azt nem tudálom, de hogy azokra is el ragad, 's azok között is némellyeket meg öl, a' kikbe a' tehén himlő bé óltatott, e' már nagy szeget üt a' fejembe, és előre is képzelem, hogy ezen áldott találmánynak ellenféget izarvat emelni, és a' velek e' tárgyra nézve ellenkező értelemben lévőkön veendő diadalom előtt is győzedelmi dalokat fújni fognak. Jennernek 's több tudós Anglus Orvosoknak tiz, 's tizenkét esztendőbeli tapasztalásaik, 's ö' kánnok, a' Frantzia. Német, sőt a' Hazánkbelieknek sok vizsgálódásai is azt bizonyítják, hogy azok közül, a' kikben jó éredt tehén himlő, 's helyesen bé óltatik, ezer között sem találhatik egy, a' kire a' közönséges himlő is el ragadna. Maga a' tudós Jenner tiz ezer között se látott egyet, a' ki ezen ártatlan találmánnyal való élés alatt meghalt volna. Hogy tehát *Pápán* a' tehén himlővel bé óltottak is a' közönséges himlőbe esnek, sőt néhányan meg is halnak, annak más okai lehetnek. Vagy fátyú tehén himlőből vétetődik a' másba óltandó mérge, vagy nem helyesen óltatódik bé, vagy a' szabad levegő égen tartatik, vagy megszárad, és semmi ereje nincsen, vagy a' mostan uralkodó himlős epidémia a' tehén himlővel bé óltatott kisdednek vérét már annyira meg rontotta, hogy a' bé óltott himlőnek, a' közönséges himlő mérget meg fojtani tellyes lehetetlenség. Az olly környülmállások közt, a' midőn a' közönséges him-

lő nagyon hatalmat vett, a' tehén himlő bé óltásával használni nehéz dolog. Nem illyenkor, hanem az esztendőnek minden részében, télen, nyáron, tavasszal ősszel mindenkor el lehet a' tehén himlővel való óltást kezdeni, és a' melly szülék, a' régi bal vélekedésektől el lévén foglaltatva, ezen áldott tala mánnal, mellynek valófágos hasznát, sok Európai nagy természet vizsgáló bőltsék meg vizgálták, 's helybe hagyták, éloi nem kívánnak, nem igaz gondvilelői, hanem valófágos elleuségei tulajdon gyermekeiknek, 's nem méltók az atyai 's anyai tiszteletes nevezetre. A' ki a' Pápai tehén himlő bé óltása sikeretlenségének más okait tudhatná, a' Magy. Kurir Iróival közöllye.

A' Pápai eddig is sok tekintetben betses uradalom, három ritkaságaira nézve ismét betsebb kezd lenni 1) Egy alkalmas jóféle savanyú forrás találtatott az *Ugodi* határban, Pápahez nem messze, melly a' Füredinél nem sokkal alább való, és már a' szükséges ferdő és egyéb készületek tétetnek is körülötte. — 2) Egy portzellán fábrica, melly ugyan itt Pápán készül, és a' Tatai portzellánnál nem alábbvaló edényekkel biztattyák belőle magokat a' fabrikánsok. — 3) Egy széles környék a Bokonyba költzénnel van meg rakva, melly a' fa drágasága miatt naponként jobban jobban békételemekdei kezdett szegénységnek jó reményléget nyújt, és ezután nem retteg a' téli kemény hidegektől.

Harmadszori Tudósítás.

Készthelyen Nemes Szala Vármegyében helyezettett Mező Városban, Georgikon nevezete alatt felállított Gazdasági foglalatosságot tárgyazó Majorban, e' most folyó 1802-ik esztendőbéli jövő Augusztus hónapnak vegezetével két Stipendiumok üressen fognak maradni, mellyeknek el nyerésére alkalmatosság lévén, e' nevezett Georgikon' részéről minden ollyas Ifjaknak kiknek az említett Stipendiumoknak meggyerésé-

re, 's ettől fogva a' gazdaság megtanulására, 's abban szerzett tudományok után Gazdasági Tifztségre kedvek volna, jelentetik, hogy magokat a' következő September és October hónapokban a' Georgikonbéli Elöljáróknál Személylyessen bejelentsék. — A' Gazdaságot tanuló ilyen Ifjában, akármelly vallású, születésű, vagy Nemzetbéli legyen is az, megkívánandó tulajdonfágok ezek; hogy ő a' Philosophiát, vagy legalább az alsóbb hat Deák Oskolákat jól elvégezte, Deák, Magyar, és Német nyelveken írjon, és beszéljen, az elvégzett tanulásáról, 's jó maga viseletéről hiteles bizonyosság és ajánló levelet mutasson, végtére ép, és egészséges testü legyen. E' szerént azon két Ifjaknak, kik az meg üresülendő Stipendiumoknak elnyerésére alkalmasoknak fognak találtatni élelmére és ruházatjára (szabad szálláson, fűtésen, és gyertyán kívül) első esztendőre 100, másodikra 120, harmadikra 150 forint adaltatik; 's egyszersmind arról, ha a' három esztendőt, a' meddig a' Cursus szokott tartani, ditséretes előmenettel elvégezéndik, hogy Gazdasági Tifztségre emeltetnek, bizonyossá tétetnek.

Minden egyéb Ifjaknak is, a' kik akár önön költségeken, akár más Jóltévők, vagy Atyokfiai segedelmével a' Georgikonban tanítandó Gazdaságbeli, Matematika, és Physico-Veterinariai Tudományokat tanulni, 's magokat a' külső Gazdaságbéli Tárgyokban is gyakorolni akarják, valamint eddig, úgy ezután is (a' Georgikonbéli Elöljáróknál megteendő Béjelentés után) mind ezekre való bejárás, 's kinek kinek tételjához képest választandó Tudományoknak hallása, mellyek így egy esztendő alatt is könnyen elvégeződhetnek, minden fizetés nélkül szabadon léfzen, tsupán azon kötelezéssel, hogy magokat a' Georgikon Törvényeihez, és rendtartásaihoz alkalmaztassák, 's mind privátim, mind publice tartatni szokott Exameneknek alá vessék.

Egy fél árkus Tóldalékkal.

D. D. S.